

VALSTYBĖS ĮMONĖ LIETUVOS ORO UOSTAI

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai
Gedimino pr. 17, 01505 Vilnius

2021-03- Nr. 4R-

el. paštu sumin@sumin.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AVIACIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2066 2, 5, 6, 12, 16, 24, 28, 33, 35, 41, 45, 46, 47, 49, 52 STRAIPSNIŲ IR 3 PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 41¹ STRAIPSNIU IR III SKYRIAUS DEŠIMTUOJU SKIRSNIU PROJEKTŲ

Teikiame VĮ Lietuvos oro uostų (toliau - LOU) pastabas Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo Nr. VIII-2066 2, 5, 6, 12, 16, 24, 28, 33, 35, 41, 45, 46, 47, 49, 52 straipsnių ir 3 priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 41¹ straipsniu ir III skyriaus dešimtuoju skirsniu projektui (toliau – Įstatymo projektas):

1. Kreipimosi dėl pažymėjimų išdavimo ir jų realaus išdavimo datos gali kardinaliai skirtis, todėl Įstatymo projekto 41¹ straipsnio 2 dalies 3 punkto formuluotę siūlome išdėstyti taip:

„3) per pastaruosius vienerius metus iki šio įstatymo 41 straipsnio 7 dalyje nurodytų pažymėjimų išdavimo ar priėmimo į darbą, ar paskyrimo eiti pareigas, nurodytas šio įstatymo 41 straipsnio 1 ir 3 dalyse, dienos jam buvo skirtos administracinės nuobaudos už aviacijos saugumo reikalavimų pažeidimus“;

2. Neaišku, kodėl Įstatymo projekto rengėjai kaip vieną iš asmens išsamaus reputacijos patikrinimo kriterijų nustato reikalavimą patikrinti, ar asmeniui nėra „taikomos prevencinės poveikio priemonės pagal Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo prevencijos įstatymą“ (papildomo 41¹ straipsnio 2 dalies 5 punktas), nors toks reikalavimas galiojo anksčiau, tačiau nuo 2020-01-02 įsigaliojus naujos redakcijos Aviacijos įstatymui ši patikrinimo nuostata buvo išbraukta (Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra paaiškinta kodėl šią nuostatą vėl siūloma priimti). Per pastaruosius 15 metų atliekant asmens reputacijos patikrinimą nebuvo nei vieno asmens, kuris gavo Lietuvos oro uostų nuolatinį asmens leidimą ir kurio patikrinimo metu būtų nustatyta, kad jam „taikomos prevencinės poveikio priemonės pagal Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo prevencijos įstatymą“.

Siūlome asmens išsamaus ir standartinio reputacijos patikrinimo metu netaikyti reikalavimo patikrinti ar asmeniui nėra „taikomos prevencinės poveikio priemonės pagal Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo prevencijos įstatymą“.

3. Siūlome išbraukti projekto nuostatas dėl asmens reputacijos tikrinimo, ar jis bendradarbiauja, ar gauna pajamas iš užsienio žvalgybų (41¹ straipsnio 2 dalies 6 ir 7 punktai), nes Reglamente 2015/1998 minimos 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais ir 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR ir iš dalies keičianti Tarybos sprendimą 2005/671/TVR nenustato tokių veikų kaip diskvalifikuojančių. LOU žiniomis, Europos Sąjungoje išsamus asmens reputacijos patikrinimas buvo įtvirtintas siekiant nustatyti, ar asmuo tikrinamas asmuo nėra susijęs su teroristine veikla ar organizacija, bet ne su užsienio šalies žvalgybos tarnyba.

4. Siūlome išbraukti projekto nuostatas dėl asmens reputacijos tikrinimo: „dalyvauja ar per pastaruosius penkerius metus dalyvavo neregistruoto judėjimo veikloje“ (41¹ straipsnio 2 dalies 9 punktas), nes Reglamente 2015/1998 minimos 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais ir 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR ir iš dalies keičianti Tarybos sprendimą 2005/671/TVR nenustato tokių veikų, kaip pagrindo apriboti asmens teises.

5. Siūlomo 41¹ straipsnio 2 dalies 10 punkto nuostata (*“10) užsiima arba užsiėmė kita veikla ar turi ryšių, ar yra kitų su asmeniu susijusių aplinkybių ar faktų, kurie sudaro pagrindą manyti, kad asmuo netinkamas dirbti vykdant funkciją, kuriai būtinas išsamus reputacijos patikrinimas;“*) yra aptaki, sudaranti sąlygas institucijai ja manipuliuoti. Atkreipiame dėmesį, kad 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais ir 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/475/TVR ir iš dalies keičianti Tarybos sprendimą 2005/671/TVR nenustato 41¹ straipsnio 2 dalies 10 punkte minimos veikos kaip diskvalifikuojančios.

6. Manome, kad įteisinus 41¹ straipsnio 2 dalies 5, 6, 7, 9 ir 10 punktų nuostatas, kaip diskvalifikuojančias veikas, nebus įmanoma adekvačiai patikrinti asmens reputacijos atitikimą šių punktų nuostatoms, jeigu tikrinamas asmuo bus užsienio valstybės pilietis, asmuo be pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikoje ar tikrinamas Lietuvos Respublikos pilietis per pastaruosius penkerius metus ilgiau nei šešis mėnesius bus gyvenęs užsienyje. Todėl nustatant reikalavimą išsamaus asmens reputacijos tikrinimo metu patikrinti daug platesnes veikas nei to siekia Reglamente 2015/1998 nuostatos, gali sudaryti prielaidas, kad Lietuvos institucijos negaus analogiškos informacijos iš užsienio valstybių institucijų, todėl nebus patvirtinta tikrinamo asmens reputacija. Tokiu atveju tikrinamas asmuo negalės įsidarbinti aviacijos srityje, nors jis ir neturės jokių sąsajų su teroristinėmis organizacijomis ar asmenimis. Todėl LOU vertinimu, 41¹ straipsnio 2 dalies 5, 6, 7, 9 ir 10 punktų nuostatos yra perteklinės, neproporcingos ir administracinę naštą didinančios priemonės įgyvendinant ES teisės aktų reikalavimus.

7. ES Reglamente 2015/1998 yra nustatyta, kad reputacijos tikrinimas atliekamas prieš asmeniui pavedant savarankiškai vykdyti tam tikras saugumo funkcijas, o ne prieš jo įdarbinimą, todėl 41¹ straipsnio 5 dalį siūlome išdėstyti taip:

“5. Vežėjai ir subjektai, taikantys aviacijos saugumo priemones, atlikdami išsamų reputacijos patikrinimą pagal šio įstatymo 41 straipsnio 3 dalį, taip pat oro navigacijos paslaugas teikiančios įmonės ir Agentūra, atlikdami išsamų reputacijos patikrinimą pagal šio įstatymo 41 straipsnio 7 dalį, kreipiasi į LTSA su prašymu pateikti išvadą, ar vertinant asmens reputaciją yra aplinkybių, nurodytų šio straipsnio 2 dalies 1–11 punktuose“.

8. Prašome teisiškai įvertinti ar siūloma 41¹ straipsnio 5 dalies nuostata Lietuvos transporto saugos administracijai (toliau - LTSA) vertinti ar yra aplinkybių, nurodytų 41¹ straipsnio 2 dalies 1–11 punktuose neprieštarauja 41¹ straipsnio 3 dalies nuostatai, kuri leidžia pačiam asmeniui pateikti asmens reputacijos dokumentus iš LTSA bei Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

9. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos oro uosto pažymėjimą, kuris suteikia teisę nelydimam patekti į oro uosto riboto patekimo zoną, siekiantis gauti asmuo oro uostui pateikia prašymą išduoti nuolatinį asmens leidimą (pažymėjimą, kuris suteikia teisę nelydimam patekti į oro uosto riboto patekimo zoną), kuriame jis sutinka būti tikrinamam valstybės informacinėse sistemose ir registruose, siūlome 41¹ straipsnio 7 dalies nuostatą “Kartu su prašymu turi būti pateiktas asmens rašytinis sutikimas būti tikrinamam valstybės informacinėse sistemose ir registruose” išbraukti arba pakeisti nuostata, kad pateikiant prašymą išduoti oro uosto pažymėjimą, kuris suteikia teisę nelydimam patekti į oro uosto riboto patekimo zoną, ar įgulos nario pažymėjimą, asmuo pateikia rašytinį sutikimą būti tikrinamam valstybės informacinėse sistemose ir registruose, t.y. tai tampa oro uosto, oro vežėjo atsakomybė užtikrinti, kad asmuo tokį sutikimą pateiktų oro uostui ar oro vežėjui ir asmeniui nereikėtų papildomai atskirai duoti šešis sutikimus, kurie būtų siunčiami reputaciją tikrinančioms institucijoms.

10. Siūlome trumpinti išsamios asmens reputacijos patikrinimo laikotarpį ir 41¹ straipsnio 8 dalį išdėstyti taip:

“8. Gavusi šio straipsnio 5 dalyje nurodytą prašymą LTSA per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo kreipiasi į šio straipsnio 4 dalies 2–4 punktuose nurodytas institucijas dėl išvados ar atitinkamo valstybės registro išrašo, ar yra aplinkybių, nurodytų šio straipsnio 2 dalies 1, 2, 4–11 punktuose. Savo išvadas ar atitinkamo valstybės registro išrašus, patikrinusios informaciją pagal šio straipsnio 2 dalies 1, 2, 4–11 punktus, 4 dalies 2–4 punktuose nurodytos institucijos pateikia ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo LTSA rašytinio prašymo pateikti išvadą ar atitinkamo valstybės registro išrašą apie tikrinamą asmenį gavimo dienos. Šis terminas šio straipsnio 4 dalies 2–4 punktuose nurodytų institucijų motyvuotu sprendimu gali būti pratęstas ne ilgiau kaip iki 30 darbo dienų. Gavusi šio straipsnio 4 dalies 2–4 punktuose nurodytų institucijų pateiktas išvadas ar atitinkamo valstybės registro išrašus, taip pat patikrinusi, ar nėra aplinkybių, nurodytų šio straipsnio 2 dalies 3 punkte, LTSA per 3 darbo dienas nuo paskutinės išvados ar atitinkamo valstybės registro išrašo iš šio straipsnio 4 dalies 2–4 punktuose nurodytų institucijų gavimo dienos pateikia apibendrintą išvadą, kurioje nurodoma, ar yra šio straipsnio 2 dalies 1–11 punktuose numatytų aplinkybių, ar jų nėra“.

11. Manome, kad 41¹ straipsnio 9 dalyje nustatytas reikalavimas asmenims pateikti notaro patvirtintus asmens reputacijos patikrinimo dokumentus iš užsienio šalių yra perteklinis, todėl siūlome 41¹ straipsnio 9 dalį išdėstyti taip:

„9. Tais atvejais, kai tikrinami fiziniai asmenys yra užsienio valstybės piliečiai arba asmenys be pilietybės, Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikoje, taip pat kai tikrinamas Lietuvos Respublikos pilietis per pastaruosius penkerius metus ilgiau nei šešis mėnesius gyveno užsienyje, informaciją dėl šio straipsnio 2 dalies 1 ir 2 nurodytų aplinkybių ir ją patvirtinančius dokumentus, išduotus fizinio asmens arba asmens be pilietybės, taip pat Lietuvos Respublikos piliečio, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikoje, atveju – asmens gyvenamosios šalies kompetentingų institucijų, patys tikrinami fiziniai asmenys teikia asmenį į pareigas skiriančiam subjektui”.

12. Atkreipiame dėmesį, kad Reglamentas 2015/1998 Europos Sąjungos valstybėms narėms tikrinant asmens reputaciją leidžia pasirinkti iš dviejų lygiaverčių pakartotino asmens reputacijos patikrinimo būdų:

a) nuolatinės nurodytų elementų peržiūros mechanizmas, skubiai pranešant kompetentingai institucijai, veiklos vykdytojui arba išduodančiajam subjektui apie bet koki įvykį, kuris gali turėti įtakos asmens patikimumui. Kompetentingų institucijų, veiklos vykdytojų ir subjektų taikoma pranešimo ir keitimosi informacija tvarka ir informacijos turinys nustatomi ir stebimi pagal nacionalinę teisę; arba

b) kartojimas reguliariais intervalais, išsamiais asmens reputacijos patikrinimams ne ilgesniais kaip dvylika mėnesių, o standartiniams asmens reputacijos patikrinimams – ne ilgesniais kaip treji metai.

Iš projekto 41¹ straipsnio 10 ir 11 dalių nuostatų akivaizdu, kad planuojama pasirinkti tik vieną, t.y. b) variantą, kas neabejotinai sukurs papildomą administracinę naštą asmens reputaciją tikrinančioms institucijoms bei finansinę naštą VĮ Lietuvos oro uostuose savo veiklą vykdančioms įmonėms (VĮ Lietuvos oro uostai privalės kelti savo įkainius verslo subjektams išduodant oro uosto nuolatinis asmens leidimus) bei visoms Lietuvos aviacijos verslo įmonėms dėl tokios dažno asmens reputacijos tikrinimo. **Atkreipiame Jūsų ir asmens reputacijos tikrinimą atliksiančių institucijų dėmesį, kad, pasirinkus b) variantą, LOU kiekvienais metais tikrinimą atliekančioms institucijoms išsiųs paklausimus dėl ne mažiau kaip 5500 asmenų reputacijos patikrinimo (ateityje šis skaičius tik didės).**

Siūlome siekti, kad Lietuvoje būtų sukurta a) punkte numatytas asmens reputacijos pakartotino patikrinimo mechanizmas, kuris būtų ne tik efektyvesnis bei progresyvesnis nei b) punkte numatytasis, bet ir leistų ženkliai sumažinti administracinius kaštus tiek valstybės institucijoms, tiek Lietuvos aviacijos verslo įmonėms.

Generalinis direktorius

Marius Gelžinis